

УДК 37.018.43
DOI 10.18372/2786-5487.1.15848

Іванов Тимофій Сергійович

майор, викладач кафедри ракетно-артилерійського озброєння
факультету підготовки спеціалістів ракетно-артилерійського озброєння,
Військова академія,
м. Одеса, Україна

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ: СУТНІСТЬ ТА ПРОБЛЕМАТИКА

***Анотація.** У статті розглядається впровадження дистанційного навчання, як складового елементу освітнього процесу, проблематика, яка виникає під час впровадження дистанційного навчання та можливі шляхи вирішення зазначених проблем на початкових етапах.*

***Ключові слова:** дистанційне навчання, освіта, дистанційний курс, вебінар.*

***Annotation.** The article considers the introduction of distance learning as a component of the educational process, the problems that arise during the introduction of distance learning and possible ways to solve these problems in the initial stages.*

***Key words:** distance learning, education, distance course, webinar.*

Входження національної вищої школи до європейського науково-освітнього простору є складним та багатогранним завданням, що потребує, зокрема компетентнісного підходу, який набуває все більшої популярності як нове розуміння сутності освітнього процесу, його цільових настанов.

Одним з актуальних напрямків розбудови сучасної вищої освіти є впровадження технологій дистанційного навчання у навчальний процес. Дистанційну форму навчання фахівці зі стратегічних проблем освіти називають освітньою системою 21 століття. Сьогодні на неї зроблена величезна ставка. Актуальність проблеми дистанційного навчання полягає в тому, що результати суспільного процесу, раніше зосереджені в сфері технологій, сьогодні концентруються в інформаційній сфері. Виходячи з того, що професійні знання старіють дуже швидко, необхідно їх постійно вдосконалювати. Дистанційна форма навчання дає можливість створення систем масового безперервного самонавчання, загального обміну інформацією. Саме ця система може найбільш адекватно і гнучко реагувати на потреби суспільства щодо підготовки високопрофесійних фахівців. Можна констатувати, що дистанційне навчання увійшло в 21 століття як найефективніша система підготовки і безперервної підтримки високого кваліфікаційного рівня фахівців різноманітних сфер та галузей. Останнім часом проблемі дистанційного навчання приділяється велика увага не лише в науковій літературі, а й в суспільному житті, адже розповсюдження коронавірусної хвороби COVID-19 змусило навчальні заклади майже всіх рівнів освіти або перейти на дистанційне навчання або проводити уроки та заняття «онлайн», що в цілому і є дистанційним навчанням. Дистанційна система навчання знаходиться у центрі уваги наукових кіл, і сучасні тенденції свідчать про подальшу активізацію досліджень у цій сфері.

Досліджуючи погляди науковців, можна визначити, що дистанційне навчання – це нова, специфічна форма навчання, дещо відмінна від звичних форм очного або заочного навчання. Вона передбачає інші засоби, методи, організаційні форми навчання, іншу форму взаємодії викладача і того, хто навчається.

Якщо розглянути законодавчу базу нашої країни, то відповідно до статті 9 Закону України №2145-VIII «Про освіту» основними формами здобуття освіти є: інституційна (очна (денна, вечірня), заочна, дистанційна, мережева); індивідуальна (екстернатна, сімейна (домашня), педагогічний патронаж, на робочому місці (на виробництві); дуальна [1]. В зазначеному Законі

визначено, що дистанційна форма здобуття освіти – це індивідуалізований процес здобуття освіти, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу у спеціалізованому середовищі, що функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій [1]. В свою чергу офіційний сайт Міністерства освіти і науки України інформує, що дистанційна освіта – це можливість навчатися та отримувати необхідні знання віддалено від навчального закладу в будь-який зручний час. Положення про дистанційну освіту та Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні регулює права та обов'язки учасників навчального процесу. Дистанційно в Україні можуть навчатися громадяни, які мають середню, професійну, вищу освіту, а також ті, що мають можливість виконувати дистанційно необхідні завдання за допомогою освітніх технологій. Процес навчання побудований на використанні різних комунікаційних засобів. По закінченню такого навчання, студенти отримують відповідні сертифікати [2]. З метою детального аналізу стану дистанційної освіти звернемось до згаданого вище положення про дистанційну освіту, а саме наказу Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 року №466 «Про затвердження Положення про дистанційне навчання». В ньому зазначено, що Положення поширюється на дистанційне навчання у: професійно-технічних навчальних закладах (далі – ПТНЗ); вищих навчальних закладах (далі – ВНЗ); закладах післядипломної освіти або структурних підрозділах вищих навчальних закладів, наукових і освітньо-наукових установ, що здійснюють післядипломну освіту (далі – ЗПО) [3]. Першим цікавим моментом щодо зазначеної законодавчої бази є те, що в наказі Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 року №466 «Про затвердження Положення про дистанційне навчання» не зазначено, що Положення розповсюджується на загальноосвітні навчальні заклади. Але якщо провести аналіз даного наказу Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 року №466, то на початковому етапі, а саме до 08.09.2020 року він розповсюджувався на загальноосвітні навчальні заклади. Здавалося б парадокс, але насправді все просто. Наказом Міністерства освіти і науки України від 08.09.2020 року №1115 «Деякі питання організації дистанційного навчання», яким було введено в дію «Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти», де якраз таки і визначено всі початкові аспекти дистанційного навчання в загальноосвітніх закладах. Не виключено, що зумовлено це розповсюдженням коронавірусної хвороби COVID-19. Але постає риторичне питання – на підставі яких документів в закладах загальної середньої освіти відбувались заняття «он-лайн», тобто в дистанційній формі навчання з початку дії карантину, а саме з 12.03.2020 року по кінець травня 2020 року, якщо законодавчо це було визначено лише у вересні 2020 року. Відповідь лише одна – на підставі розпоряджень та вказівок органів місцевого самоврядування, що приводить до логічного висновку, що дистанційна освіта в нас на початковому етапі розвитку, хоча реалії сьогодення постійно рухають дистанційне навчання вперед, можна сказати у геометричні прогресії.

В зв'язку із зазначеним вище розповсюдженням коронавірусної хвороби COVID-19 також вперше в дистанційній формі у ряді вищих навчальних закладах були проведені різного роду курси підвищення кваліфікації, зокрема у Військовій академії (м. Одеса).

Слід відмітити, що навчальні дисципліни, які були предметом вивчення на курсах («Педагогічна майстерність викладача вищої школи», «Актуальні проблеми педагогіки вищої військової школи», «Організація освітньої діяльності у вищій військовій школі», «Актуальні проблеми психології вищої військової школи») дійсно здатні суттєво підвищити професіоналізм викладача вищої військової школи.

Впродовж курсів слухачі приймали участь в вебінарах (онлайн-лекціях), які були звичайно ж представлені лише провідними фахівцями навчального закладу.

Характерною рисою дистанційних курсів є гнучкість навчання слухачів. Вони мали можливість не відвідувати навчальні заняття, а навчатися у зручний для себе час та у зручному місці. Можна було самостійно вибрати послідовність вивчення окремих предметів. Під час

відпрацювання конкретних предметів можна було опустити окремі питання, які були відомі і зосередитися на незнайомому новому навчальному матеріалі.

Слухачі курсів мали доступ до ресурсів електронної бібліотеки Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського, що дозволило їм поповнити власні електронні бібліотеки літературою за фахом.

Засоби перевірки знань слухачів курсів в цілому забезпечували та забезпечують і на сьогоднішній день відкритість і об'єктивність оцінки знань слухачів, виставлення оцінок за шкалою ЄКТС, її незалежність від викладача, оскільки використовуються сучасні комп'ютерні технології і відповідні програми. Тим не менш, слід відмітити, що деякі тестові питання були сформульовані недостатньо коректно, деякі були непомірно складними, а деякі визивали сумнів в їх доцільності. Наприклад, який сенс в питаннях про кількість глав (розділів) в Законах України «Про освіту» та «Про вищу освіту». Деякі питання тестового комплексного екзамену за курси були, на погляд деяких слухачів, занадто складними. Тому відведеного на екзамен часу не вистачило.

Однією з проблем є те, що високе навчальне навантаження слухача курсів (особливо в час проведення вебінарів) не дозволяє достатньо ефективно засвоювати навчальний матеріал.

Технічна проблема виникає в зв'язку з недостатністю технічних комунікаційних можливостей слухачів курсів, відсутністю або невеликою швидкістю Інтернет-доступу, та, на жаль, навіть відсутністю персональних комп'ютерів у деяких педагогів.

В цілому, можна достатньо високо оцінити першу спробу проведення дистанційних курсів підвищення кваліфікації у Військовій академії (м. Одеса). Проблеми в даній сфері, безумовно, існують. Кожна з цих проблем, і тим більше методи їх вирішення, вимагають глибокого і всебічного вивчення і можуть бути основою подальшого дослідження розвитку і впровадження дистанційного навчання.

Список використаних джерел

1. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Дата оновлення: 01.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/ed20210101#Text> (дата звернення: 08.04.2021).
2. Міністерство освіти і науки України. Дистанційна освіта. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/distancijna-osvita> (дата звернення: 08.04.2021).
3. Про затвердження Положення про дистанційне навчання: Наказ Міністерства освіти та науки України від 25.04.2013 р. № 466. Дата оновлення: 16.10.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text> (дата звернення: 08.04.2021).